

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

همایون "باختریانی"

۱۴ جولای ۲۰۱۶

تنظیم، تصحیح و شرح لغات: پورتال

دیوان

"عبدالله شهاب ترشیزی هروی"

۸۸

قصائد

- ۸۴ -

عید و مدح شهزاده محمود

کاندر تن میخوارگان، بار دگر جان آمده
بر چرخ چوگان آخته، خور گوی چوگان آمده
داغ کمان زال بین، بیرون ز قربان آمده
وین بادپا را ماه نو، داغی ست بر ران آمده
بگسسته زنجیر دَنب، بیرون ز زندان آمده
خورشید چون نوشیروان، افلاک ایوان آمده
برجیس بر طوقی چنین، گوئی گریبان آمده
اخوان بی پروا پَرَن، شب چاه کنعان آمده

عید است و اندر گلستان، بلبل به افغان آمده
مه نرد جولان باخته، او هم به میدان تاخته
عید همایون فال بین، عنقای زرین بال بین
خنگ فلک برده گرو، از مرکبان تندرو
مه بوده زندانی سه شب، در جایگاه بوالعجب
چرم قمر تاج کیان^۱، زنجیر زرین، کهکشان
عذرا بُت خرگه نشین، بر گردنش مه طوق بین
مه صاحب بیت‌الحرز، خور یوسف گل پیرهن

^۱ "کیان": توسعاً در معنای "شاهان" آمده است، ورنه "کیان" و "کیانیان" یا "کوانیان" جمع "کی" است، که جزء نام پادشاهان مشهور بلخ، بعد از "پیشدادیان" بوده و "کیقباد" سرسلسله این شاهان است.

بر گنبد نیلوفری، از بهر دانشگستری
صرح^۱ زمرد آسمان، بر طرفش انجم انس و جان
مه کشتی و خور لنگرش، دریا اسپهر اخضرش
چون در شفق ای پره‌نر، آمد ملالت در نظر
فرزند سلطان جهان، شمع شبستان جهان
شهزاده محمود آنکه مه، بوسد به پیشش خاک ره

گشته معلم مشتتری، انجم سبقخوان آمده
ناهید، بلقیس اندران، مه چون سلیمان آمده
شب بادبان اندر برش، ملاح کیوان آمده
شمشیر شهزاده شمر، همرنگ مرجان آمده
در جسم ارکان جهان، فرمان او جان آمده
یک قبه اش از بارگه، این چرخ گردان^۲ آمده

فرمانروائی کز کرم، خوانش فلک معن عجم

بل جودش از فرط نعم، آشوب نعمان آمده

* در نسخه اصل معنی «صرح ممرد» در حاشیه کتاب قصر و بنای عالی که به نردبان بالا شوند، درج شده است.
«چرخ ممرد» درج شده است.

اما "ممرد" کدام کلمه معنی دار نیست و باید "زمرد" باشد. چون "صرح زمرد"؛ یعنی "قصر زمرد"، که مراد از "آسمان" است، و شعراء چنین تشبیه را بسیار به کار برده اند. و اندر همین قصیده چند بیت بعدتر، "سپهر اخضر" آمده است، که در معنای "آسمان سبز" است!!! (مصحح پورتال)

۱ الف. چرخ ممرد

۲ "سپهر اخضر"؛ یعنی "آسمان سبز"

۳ در دیوان حاضر مصراع در هیئت "یک قبه اش از بارگه، چرخ گردان آمده" آورده شده، که صریحاً کمبود یک هجا دارد؛ و مصحح آن را به صورت بالا با اضافه کردن "این" تکمیل کرد.